

แนวทางการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3

A Guideline of Internal Supervision for Effectiveness in Schools under Khon Kaen Primary Education Service Area 3

กุสุมา พลช่วย¹, สำเร็จ ยुरชัย²
Kusuma Pholchuay¹, Samrej Yurachai²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 และ 2. เพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสานแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบการวิจัย 2) ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน โดยแบบสอบถามความคิดเห็นจาก ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำนวน 319 คน ซึ่งได้มาจากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan 3) 3) ศึกษาแนวทางการบริหารการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน โดยการเข้าสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และสังเคราะห์ออกมาเป็นแนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน 4) การตรวจสอบยืนยันแนวทางการบริหารการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียนที่ได้จากการสังเคราะห์ นำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่าน ตรวจสอบยืนยันรับรองและให้ข้อเสนอแนะ และ 5) สรุปผลการวิจัยแนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินงานการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน พบว่าในภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านการจัดองค์กรนิเทศภายในโรงเรียน รองลงมา คือ ด้านการให้ข้อมูลย้อนกลับ ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านบรรยากาศโรงเรียน ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน และด้านที่มีค่าต่ำที่สุด คือ ด้านการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ

¹ นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

¹ Doctor of Philosophy in Philosophy in Educational Administration. North Eastern University

² Faculty of Education, North Eastern University

มากที่สุด โดยด้านที่มีค่าสูงสุด คือ การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน รองลงมาคือ การจัดองค์กรนิเทศภายในโรงเรียน ภาวะผู้นำทางวิชาการ และด้านที่มีค่าต่ำที่สุด การให้ข้อมูลย้อนกลับ

2. แนวทางการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้วิจัยจัดทำเป็นเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ท่าน เพื่อตรวจสอบยืนยัน ได้พัฒนามาเป็นลำดับทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ได้กระบวนกรนิเทศภายในโรงเรียนออกมา 2 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ องค์ประกอบหลัก 4 ด้าน ดังนี้ คือ 1) การจัดองค์กรนิเทศภายในโรงเรียน 2) การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน 3) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน และ 4) การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน องค์ประกอบสนับสนุนของการนิเทศภายในโรงเรียนมี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ 1) บรรยากาศโรงเรียน 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการ และ 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับ

คำสำคัญ: แนวทางการนิเทศภายใน ประสิทธิภาพของโรงเรียน การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1. to study the current and the desirable conditions of internal supervision for effectiveness in schools under Khon Kaen Primary Educational Service Area 3, and 2. to develop a guideline of internal supervision for effectiveness in schools under the above-stated area. The mixed-research methodology was used and divided into 5 steps. Step1- studying documents and related research to formulate the research framework. Step2- studying the current and the desirable conditions of the internal supervision by using a questionnaire collecting information from 319 schools administrators including teachers that were randomly sampling by using Krejcie and Morgan's table. Step3- studying effective administration guideline of the internal supervision through in-depth interview. The qualitative data obtained through a structured interview form was analyzed and then formulating the guideline. Step4- verification of the effectiveness of the internal supervision guideline by 10 experts for confirmation and recommendation. Step5- summation of research findings.

The research results were as follows:

1. With regard to the conditions of the internal supervision, it was, in all, rated at high level, the highest was the organization of the internal supervision, followed by providing feedback, academic leadership, school climate, respectively. The lowest was evaluation of the internal supervision of schools. As for the desirable condition, it was found that all aspects, in all, are at the highest level. Among the highest ones, the priorities are evaluation of internal supervision in schools which ranks top and the second highest are

organization of the internal supervision and academic leadership. The lowest is feedback.

2. In formulating a guideline of internal supervision for effectiveness of schools in the area, 10 experts were invited for focus group discussion for verification and confirmation. The development of the guideline was done step by step, quantitatively and qualitatively.

The key components obtained were 2 main aspects. The first major aspect consisted of 4 sub-elements. Those elements were 1) organization of internal supervision 2) planning of the supervision 3) actual practice of the supervision and 4) evaluation of the supervision. Another major aspect was supportive by nature which comprised 3 sub-elements. Those were 1) school climate, 2) academic leadership and 3) feedback provision.

Keywords: Internal supervision, effectiveness of schools, primary education

บทนำ

กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และการจัดการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการคือ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อฝึกทักษะกระบวนการจัดการศึกษา การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหาและการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำ ได้คิดเป็น ทำ เป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และการจัดการศึกษาต้องยึดกระทรวงศึกษาธิการ ได้มุ่งมั่น ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งกำหนดนโยบายสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการติดตาม นิเทศการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมทรัพยากรบุคคลให้มีความรู้ความคิด รู้จักวิเคราะห์ และทันต่อเหตุการณ์ มีความสามารถทางการสอน และดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีหน้าที่และภารกิจหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมีส่วนสำคัญในการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามนโยบายในการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษาว่ามีส่วนช่วยในการเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานและมีส่วนช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในบริหารสถานศึกษาในด้านต่างๆ โดยส่งเสริมให้ครูอาจารย์ในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้ใช้เทคนิคต่างๆ ในการนิเทศการศึกษา และพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แต่จากการติดตามและประเมินการปฏิบัติงานประจำปี 2560 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่าการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบางแห่งยังไม่ดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษาหลายแห่งที่ส่งเสริมให้มีการ

นิเทศภายในก็ดำเนินการอย่างไรไม่เป็นระบบ มีเพียงการให้คำแนะนำแนวทางในการทำงาน บางอย่างเท่านั้นการดำเนินการนิเทศภายในจึงยังไม่บรรลุผลตามเป้าหมาย ซึ่งการนิเทศมีส่วนช่วยครูได้มากในเรื่องของการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้ครูเกิดความก้าวหน้าทางวิชาการอันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในสภาพปัจจุบัน เหตุผลและความจำเป็นในการนิเทศภายในสถานศึกษา คือการที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับที่ยังไม่เป็นที่พอใจของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นมาจากการขาดความเอาใจใส่ในการติดตามประเมินผลของครูผู้สอน ที่เกิดจากการนิเทศไม่ทั่วถึง การนิเทศจากภายนอกลดลง ดังนั้น เพื่อเป็นกระตุ้นการปรับปรุงระบบการเรียนการสอนกระบวนการนิเทศภายในอย่างจริงจังและทั่วถึง ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทั้งนี้ต้องอาศัยผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนที่มีความสามารถทำหน้าที่นิเทศในสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การนิเทศที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการได้ครูที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ และเป็นผู้รู้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนมากที่สุดเป็นผลให้การนิเทศภายในสถานศึกษามีบรรยากาศการนิเทศเป็นกันเอง สามารถรู้ปัญหาแก้ไขได้ตรงจุดและสามารถติดตามการปฏิบัติงานหรือผลการนิเทศตลอดเวลา ส่งผลให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3, 2560) จากสภาพและปัญหาที่กล่าวมาแล้ว ผู้ศึกษาในฐานะที่เป็นครูผู้สอนซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงมีความสนใจการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม

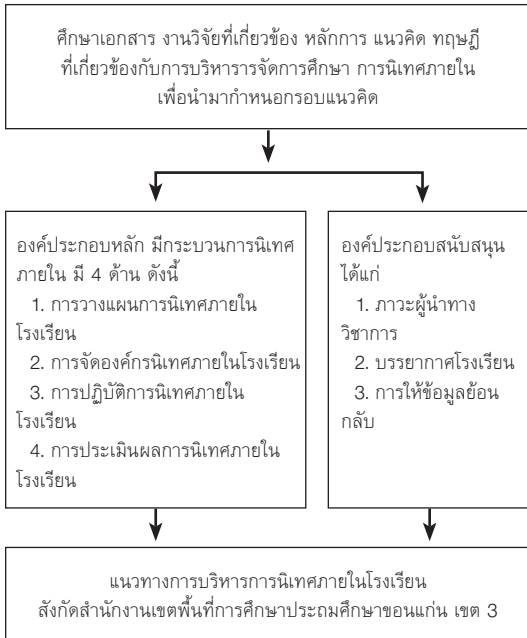
ศึกษาขอนแก่น เขต 3 เพื่อนำผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาระบบการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งจะเป็นผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากผลการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำ เสนอกรอบแนวคิดแนวทางการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (ภาพประกอบ 1)

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน จำนวน 1,882 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 197 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำนวน 319 คน ได้มาโดยตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan, (1970) อ้างถึงในธานินทร์ ศิลป์จารุ (2551: 45) แล้วจึงสุ่มอย่างง่าย

3. กลุ่มเป้าหมาย ในการร่างแนวทางการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจง (purposive selection) โดยเลือกโรงเรียนดีเด่น

(best practice) ในจังหวัดขอนแก่นที่มีชื่อเสียง มีคุณภาพ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และเป็นที่ยอมรับของจังหวัดขอนแก่น จำนวน 6 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียน

1. โรงเรียนขอนแก่นวิทยายน
2. โรงเรียนกัลยาณวัตร
3. โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย
4. โรงเรียนอนุบาลขอนแก่น
5. โรงเรียนบ้านไผ่ประถมศึกษาศึกษา
6. โรงเรียนชุมชนบ้านดอนหัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ได้แก่ กระบวนการนิเทศภายในมี 4 ด้าน คือ 1) การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน 2) การจัดองค์กรนิเทศภายในโรงเรียน 3) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน และ 4) การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน องค์ประกอบสนับสนุนของการนิเทศภายในโรงเรียน มี 3 องค์ประกอบคือ 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) บรรยากาศโรงเรียน และ 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า มีค่าน้ำหนักคะแนน 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง สถานศึกษามีการดำเนินงานบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สถานศึกษามีการดำเนินงานบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนระดับมาก

3 หมายถึง สถานศึกษามีการดำเนินงานบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนระดับปานกลาง

2 หมายถึง สถานศึกษามีการดำเนินงานบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนระดับน้อย

1 หมายถึง สถานศึกษามีการดำเนินงานบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล มีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ และเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาใช้ในการวิเคราะห์

2. นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาตรวจให้คะแนนเป็นรายชื่อตามเกณฑ์ที่กำหนด

3. นำคะแนนที่ได้ไปดำเนินการวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยข้อมูลที่เป็นแบบสำรวจรายการใช้วิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนข้อมูลที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย

(Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. นำค่าเฉลี่ยที่ได้จากการวิเคราะห์ไปทำการเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อใช้ในการแปลความหมายเป็นรายชื่อ โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51-5.00 หมายถึง มีการดำเนินการบริหารการนิเทศภายในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีการดำเนินการบริหารการนิเทศภายในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีการดำเนินการบริหารการนิเทศภายในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีการดำเนินการบริหารการนิเทศภายในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีการดำเนินการบริหารการนิเทศภายในระดับน้อยที่สุด

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยเลือกโรงเรียนดีเด่น (Best practice) ในจังหวัดขอนแก่นที่มีชื่อเสียง มีคุณภาพ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ และเป็นที่ยอมรับของจังหวัดขอนแก่น จำนวน 6 โรงเรียนการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สรุปตามประเด็นต่างๆ ที่ศึกษา ตามที่ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน ได้แนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาองค์ประกอบแนวทางการบริหารการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จากเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปผลการวิเคราะห์ ได้แก่ 1) การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน 2) การจัดองค์กรนิเทศภายในโรงเรียน 3) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน และ 4) การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน องค์ประกอบสนับสนุนของการนิเทศภายในโรงเรียนมี 3 องค์ประกอบด้วย คือ 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) บรรยากาศโรงเรียน และ 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับ

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ในภาพรวม พบว่า การบริหารการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ในภาพรวม สภาพปัจจุบันมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่พึงประสงค์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าสภาพปัจจุบันการบริหารการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ด้านการจัดองค์กรนิเทศภายในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการให้ข้อมูลย้อน

กลับ และภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ พบว่า การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ การจัดองค์กรนิเทศภายในโรงเรียน และภาวะผู้นำทางวิชาการ ตามลำดับ ส่วนความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยการระบุความต้องการจำเป็นมากที่สุด พบว่าองค์ประกอบด้านการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อนเป็นอันดับ 1 ($PNI_{modified} = 0.36$) อันดับ 2 ด้านการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน ($PNI_{modified} = 0.30$) อันดับ 3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ($PNI_{modified} = 0.23$) และอันดับสุดท้าย ด้านการจัดองค์กรนิเทศภายในโรงเรียน ($PNI_{modified} = 0.12$) ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวมาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ดังนี้ 1. ด้านการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน 2. ด้านการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน 3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน 4. ด้านบรรยากาศโรงเรียน 5. ภาวะผู้นำทางวิชาการ 6. การให้ข้อมูลย้อนกลับ และ 7. การจัดองค์กรนิเทศภายในโรงเรียน

ผลการสังเคราะห์แนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (ตาราง 1)

ตาราง 1 ผลการสังเคราะห์แนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

องค์ประกอบหลักของ กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน	แนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน
ด้านที่ 1 การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 3 ปีให้เหมาะสม 2. จัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศภายในไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา 3. ฝ่ายงานวิชาการเป็นผู้รับผิดชอบโครงการนิเทศภายใน โรงเรียน 4. จัดประชุมวางแผนการนิเทศการนิเทศภายในโรงเรียน 5. ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการของโรงเรียน 6. จัดทำปฏิทินการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน 7. ออกคำสั่งแต่งตั้งกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน 8. จัดทำคู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน 9. กำกับติดตาม ประเมินผล และสรุปรายงานผลการนิเทศ ภายในโรงเรียน
ด้านที่ 2 การจัดองค์กรนิเทศภายในโรงเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูหัวหน้า งานบริหารงานทั้ง 4 กลุ่มงาน และครู หัวหน้าวิชาการ ปฐมวัย/ประถมศึกษา/มัธยมศึกษา 2. กลุ่มบริหารงานวิชาการเป็นกลุ่มงานหลักในการรับผิดชอบโครงการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นผู้สรุปผลดำเนินงาน และจัดทำรายงาน 3. คณะกรรมการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนสรุปผลการนิเทศภายในโรงเรียนและจัดทำรายงานเป็นรูปเล่ม 4. จัดทำแผนภูมิการนิเทศภายใน แบ่งหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน และปฏิบัติได้จริง 5. จัดให้มีห้องสำนักงานการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นสัดส่วนที่ร่วมปฏิบัติงานเป็นรูปธรรม
ด้านที่ 3	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชุมชี้แจงให้กับคณะครูที่เป็นผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ 2. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ จัดอบรมให้ความรู้แก่คณะครู ศึกษาดูงานก่อนการ นิเทศภายในโรงเรียน 3. ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนตามปฏิทินงานนิเทศภายใน 4. ปฏิบัติการนิเทศโดยการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของครู และตรวจแบบ ปพ. งานธุรการภายในชั้นเรียน 5. ปฏิบัติการนิเทศโดยการสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียน และการตรวจเยี่ยมชั้นเรียน 6. ปฏิบัติการนิเทศโดยการนิเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นทางการและ ไม่เป็นทางการ นิเทศเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม 7. คณะกรรมการนิเทศปฏิบัติการนิเทศภายในภาคเรียนละ 1 ครั้ง

ตาราง 1 ผลการสังเคราะห์แนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (ต่อ)

องค์ประกอบหลักของ กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน	แนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน
ด้านที่ 4 การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประชุมคณะครูร่วมกันจัดทำเกณฑ์การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน 2. ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินโครงการนิเทศภายในโรงเรียน 3. ประเมินความพึงพอใจทุกฝ่าย ทั้งครู และนักเรียน ประเมินทั้งกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน 4. ประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการนิเทศภายในตามวัตถุประสงค์ 5. คณะกรรมการนิเทศทำการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนภาคเรียนละหนึ่งครั้ง 6. จัดทำสรุปรายงานโครงการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นรูปเล่ม 7. จัดทำเอกสารรายงานผลการประเมินการนิเทศภายในโรงเรียน
องค์ประกอบที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความเชื่อมั่นให้กับคณะครู สร้างความตระหนักให้กับคณะครูที่มีต่อการนิเทศภายใน และวางบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน 2. ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำกับติดตาม การนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง 3. ผู้รับหน้าที่เป็นผู้นิเทศมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำเทคนิคการนิเทศในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลายมาใช้ในการลงมือ ปฏิบัติการนิเทศภายใน 4. ผู้บริหารโรงเรียน และคณะครูที่เป็นผู้นิเทศเป็นผู้ที่คณะครูให้การยอมรับทางด้านวิชาการ เป็นผู้ที่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ 5. ผู้บริหารโรงเรียน เป็นที่ปรึกษาให้กับครูทุกคนได้ สร้างให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันของครูทุกคน 6. ผู้บริหารโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนการอบรมให้ความรู้ด้านวิชาการกับคณะครู 7. พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แล้วนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 8. ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แล้วนำไปจัดการเรียนการสอนตามแผน จัดทำสื่อและใช้สื่อการเรียนการสอน 9. ผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ มีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร มีวิสัยทัศน์ในการบริหาร 10. ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคนิคการนิเทศที่หลากหลายในการนิเทศครูแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน 11. คณะครูเข้าใจในหลักสูตรการเรียนการสอนของตนเองที่รับผิดชอบของ แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

ตาราง 1 ผลการสังเคราะห์แนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 (ต่อ)

องค์ประกอบหลักของ กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน	แนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน
องค์ประกอบที่ 2 บรรยายภาคโรงเรียน	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างบรรยากาศในการนิเทศให้เป็นไปอย่างอบอุ่นโดยการนิเทศที่เป็นกัลยาณมิตร จะเป็นการให้คำแนะนำมากกว่าการตำหนิตืดเตือน และให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน 2. โรงเรียนสร้างบรรยากาศในการทำงานของครู และบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน 3. จัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมต่างๆพัฒนาอาคารสถานที่ ภูมิทัศน์สะอาดร่มรื่น มีระเบียบเรียบร้อย สวยงาม สะอาด น่าดู น่าอยู่ น่าเรียนปลอดภัย ห้องปฏิบัติการ ห้องเรียนครบมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน 4. ผู้บริหารโรงเรียนสร้างขวัญกำลังใจให้แก่คณะครู นักเรียน
องค์ประกอบที่ 3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ	<ol style="list-style-type: none"> 1. นำข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนมาสะท้อนผลการปฏิบัติงาน ที่มีจุดเด่น จุดด้อยในการทำงานเพื่อนำไปเป็นแนวทางพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขในการวางแผนการนิเทศในโรงเรียนของปีการศึกษาต่อไป 2. ได้รับการยกย่อง และมีชื่อเสียงทั้งด้านผู้เรียน บุคลากร สถานที่ และทั้งด้านการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน จนเป็นที่ยอมรับมีผู้เข้ามาศึกษาดูงานในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นข้อมูลที่ย้อนกลับในการวางแผนในปีการศึกษาต่อไป

สรุปผลการวิจัยแนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสรุปรายละเอียดงานวิจัย และเพื่อปรับปรุงงานวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ซึ่งนำผลการวิจัยจากตาราง 10-13 ในภาพรวมและรายด้าน ทั้ง 7 ด้าน จัดลำดับตามค่าเฉลี่ยแล้วได้แนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน มีองค์ประกอบหลักของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน คือ “OPSE” และองค์ประกอบสนับสนุนของการนิเทศภายในโรงเรียน คือ “CLF” ดังต่อไปนี้

1. องค์ประกอบหลัก ได้แก่ กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มี 4 ด้านดังนี้
 - 1.1 การจัดองค์กรนิเทศภายในโรงเรียน (Organizing=O) ประกอบด้วย
 - 1) จัดโครงสร้างการบริหารวิชาการและโครงสร้างการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูหัวหน้างานบริหารงานทั้ง 4 กลุ่มงาน และครูหัวหน้าวิชาการ ปฐมวัย/ประถมศึกษา/มัธยมศึกษา
 - 2) แต่งตั้งฝ่ายบริหารงานวิชาการเป็นเจ้าภาพหลักรับผิดชอบโครงการนิเทศภายใน

โรงเรียน จัดทำสรุปผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงาน

3) กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน และเป็นรายลักษณะอักษร

4) ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญในการจัดโครงสร้างการนิเทศภายในโรงเรียน และสร้างความตระหนักให้แก่คณะกรรมการนิเทศ และคณะครูในโรงเรียน

5) จัดให้มีสำนักงานที่ใช้ในปฏิบัติงาน และสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน

6) จัดประชุมสัมมนาวิชาการให้คณะครูได้มีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายในตามหน้าที่รับผิดชอบ

1.2 การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน (Planning=P) ประกอบด้วย

1) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 3 ปีให้เหมาะสม

2) จัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศภายในไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา

3) จัดประชุมเพื่อการวางแผนการนิเทศการนิเทศภายในโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน คณะผู้นิเทศและคณะครูผู้รับการนิเทศ ก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อเตรียมงานการนิเทศภายในเสมอ

4) วางแผนการนิเทศภายในโดยใช้ข้อมูลสภาพปัจจุบันของโรงเรียนและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

5) ศึกษาสภาพปัญหาความต้องการของโรงเรียน ในการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียน เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา

6) คณะครูสามารถกำหนดทางเลือกของตนเองในการรับการนิเทศภายในตามแผนการนิเทศ

7) จัดทำปฏิทินการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน

8) จัดทำเอกสารคู่มือการนิเทศภายในโรงเรียนให้คณะครูได้มีความเข้าใจสาระสำคัญของแผนงานการนิเทศภายในโรงเรียน

1.3 การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน (Supervising=S) ประกอบด้วย

1) ประชุมชี้แจงให้กับคณะครูที่เป็นผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ

2) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการจัดอบรมให้ความรู้แก่คณะครูศึกษาดูงานก่อนการนิเทศภายในโรงเรียน

3) ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนตามปฏิทินงานนิเทศภายในโรงเรียน

4) ปฏิบัติการนิเทศโดยการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ของครูและตรวจแบบ ปพ.งานธุรการภายในชั้นเรียน

5) ปฏิบัติการนิเทศโดยการสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียนและการตรวจเยี่ยมชั้นเรียน

6) ปฏิบัติการนิเทศโดยการนิเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นทางการ ไม่เป็นทางการนิเทศเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม

7) คณะกรรมการนิเทศปฏิบัติการนิเทศภายในภาคเรียนละ 1 ครั้ง

8) คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ประชุมกลุ่มย่อยหลังการนิเทศภายในโรงเรียนทุกครั้ง

9) ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการนิเทศภายในมีการ กำกับติดตาม ดำเนินการช่วยเหลือ สนับสนุนให้กำลังใจกับคณะครู

1.4 การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน (Evaluating=E) ประกอบด้วย

1) ประชุมคณะครูร่วมกันจัดทำเกณฑ์การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน

2) ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินโครงการนิเทศภายในโรงเรียน

3) ประเมินความพึงพอใจทุกฝ่าย ทั้งครู และนักเรียน ประเมินทั้งกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

4) ประเมินแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ตามวัตถุประสงค์ของโครงการนิเทศภายในโรงเรียน และประเมินผลภาคเรียนละหนึ่งครั้ง

5) จัดทำสรุปรายงานโครงการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นรูปเล่ม

6) จัดทำเอกสารรายงานผลการประเมินการนิเทศภายในโรงเรียน

2. องค์ประกอบสนับสนุนของการนิเทศภายในโรงเรียน มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1 บรรยากาศโรงเรียน (Climate=C) ประกอบด้วย

1) สร้างบรรยากาศในการนิเทศให้เป็นไปอย่างอบอุ่นโดยการนิเทศที่ให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของคณะครูอย่างเสมอภาค

2) จัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมต่างๆ พัฒนาอาคารสถานที่ ภูมิทัศน์สะอาดร่มรื่น มีระเบียบเรียบร้อยสวยงาม สะอาด น่าดู น่าอยู่น่าเรียน ปลอดภัย ห้องปฏิบัติการ ห้องเรียนครบมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน

3) สร้างบรรยากาศในการทำงานของครู บรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

4) ผู้บริหารโรงเรียนมีการส่งเสริมความสามารถของครูในการปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างเสมอภาค และการยอมรับนับถือการไว้วางใจซึ่งกันและกัน

5) ผู้บริหารโรงเรียนสร้างขวัญกำลังใจให้แก่คณะครู นักเรียน

6) ผู้บริหารโรงเรียนเชิญชวนผู้ปกครองนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนเป็นบรรยากาศแบบมีส่วนร่วมที่ดี ของชุมชนกับโรงเรียน

2.2 ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Leadership=L) ประกอบด้วย

1) ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความเชื่อมั่นให้กับคณะครูสร้างความตระหนักให้กับคณะครูที่มีต่อการนิเทศภายใน และวางบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน

2) ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำกับติดตามการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

3) ผู้รับหน้าที่เป็นผู้นิเทศมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำเทคนิคการนิเทศในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลายมาใช้ในการลงมือปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน

4) ผู้บริหารโรงเรียน และคณะครูที่เป็นผู้นิเทศเป็นผู้ที่คณะครูให้การยอมรับทางด้านวิชาการ เป็นผู้ที่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ

5) ผู้บริหารโรงเรียนเป็นที่ปรึกษาให้กับครูทุกคนได้ สร้างให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันของครูทุกคน

6) ผู้บริหารโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนการอบรมให้ความรู้ด้านวิชาการกับคณะครู

7) ผู้บริหารโรงเรียนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แล้วนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้และออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

8) ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แล้วนำไปจัดการเรียนการสอนตามแผน จัดทำสื่อและใช้สื่อการ

9) ผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ มีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร มีวิสัยทัศน์ในการบริหาร

10) ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคนิคการนิเทศที่หลากหลายในการนิเทศครูแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน

11) คณะครูเข้าใจในหลักสูตรการเรียนการสอนของตนเองที่รับผิดชอบของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback=F) ประกอบด้วย

1) นำข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน มาสะท้อนผลการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ

2) นำผลการประเมิน ข้อเสนอแนะที่มีจุดเด่น จุดด้อยในการทำงาน เป็นข้อมูลย้อนกลับ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพ

3) รายงานผลการประเมินโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ต่อหน่วยงานต้นสังกัด และแจ้งให้คณะครูได้รับทราบ

4) เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน นักเรียน ได้สะท้อนกลับโดยมีผู้รับฟังความคิดเห็นของโรงเรียน ตามอาคารเรียนหรือประตูโรงเรียน

5) ได้รับการยกย่อง มีชื่อเสียงทั้งด้านผู้เรียน บุคลากรสถานที่ และทั้งด้านการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน จนเป็นที่ยอมรับ มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นข้อมูลย้อนกลับในการวางแผนในปีการศึกษาต่อไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีประเด็นน่าสนใจที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันในการบริหารการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า เมื่อพิจารณารายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือด้านบรรยากาศโรงเรียน รองลงมาคือด้านภาวะผู้นำทางวิชาการและด้านที่มีค่าต่ำที่สุด คือ ด้านการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าด้านบรรยากาศโรงเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนมีการส่งเสริมความสามารถของครูในการปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างเสมอภาค การสร้างบรรยากาศที่ดีในโรงเรียน มีความสามารถตัดสินใจเหมาะสมตามสถานการณ์ เป็นบรรยากาศที่ดี การยอมรับของคณะครู และผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมบรรยากาศการยอมรับนับถือ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับไฮเวิร์ด (Howard, 2000) กล่าวว่า บรรยากาศโรงเรียนในด้านบวกมีผลหลายประการ เป็นสถานที่ซึ่งถ้าบุคลากรเอาใจใส่ยอมรับและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้บุคลากรรู้สึกพึงพอใจและเป็นเจ้าของสูง จะเป็นผลทำให้การปฏิบัติงานโรงเรียนได้ดียิ่งขึ้น บรรยากาศโรงเรียนมีอิทธิพลต่อบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนควรเป็นสถานที่

ซึ่งบรรยากาศที่ดี ฟอกซ์ (Fox, 1973) กล่าวว่า บรรยากาศที่ดีของโรงเรียนจะทำให้ผลผลิตในการทำงานบรรลุไปสู่จุดหมายที่สำคัญ ได้แก่ การเรียนรู้เกี่ยวกับวิชาการ การพัฒนาสังคมและการปรับปรุงหลักสูตร ทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ซึ่งเป็นที่น่าพอใจ และเป็นสถานที่ที่มีความหมาย ทั้งครูและนักเรียนจะใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนอย่างมีค่า บรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน จะมีส่วนเสริมสร้างความคิดจิตใจและคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์โรงเรียนซึ่งมีบรรยากาศดี จะทำให้นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนเกิดความรู้สึกพอใจ ภูมิใจ อบอุนใจ สบายใจ รู้ในความเป็นเจ้าของ และอยากมาโรงเรียน โรงเรียนที่มีบรรยากาศที่ไม่ดีจะทำให้สมาชิกเกิดความเบื่อหน่าย ห่างเหิน เฉยเมย ว้าวุ่น และไม่ยอมมาโรงเรียนเปรียบเสมือนครูที่พูดไม่ดี มีอิทธิพลในการเสริมสร้างความคิดจิตใจ และคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ สรุปได้ว่าบรรยากาศโรงเรียนเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน บรรยากาศที่ดีจะทำให้โรงเรียนน่าอยู่ ส่วนบรรยากาศที่ไม่ดีจะทำให้โรงเรียนน่าเบื่อหน่าย และผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยเลือกโรงเรียนดีเด่น (Best practice) ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 6 โรงเรียน ได้แนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ท่าน ตรวจสอบยืนยันรับรอง และเสนอแนะผลจากการพัฒนาแนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

สภาพพึงประสงค์ พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าสูงสุด คือ การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน รองลงมา

คือ การจัดองค์กรนิเทศภายในโรงเรียน ภาวะผู้นำทางวิชาการ และด้านที่มีค่าต่ำที่สุด การให้ข้อมูลย้อนกลับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน และผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ภาคสนามในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยเลือกโรงเรียนดีเด่น (Best practice) ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 6 โรงเรียน ได้แนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ท่าน ตรวจสอบยืนยันรับรอง และเสนอแนะผลจากการพัฒนาแนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 โดยการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

2. การพัฒนาแนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยด้วยการนำผลการวิจัยที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพบูรณาการเข้าด้วยกันตามผู้ทรงคุณวุฒิและแนะนำ มีองค์ประกอบหลักของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน คือ “OPSE” และองค์ประกอบสนับสนุนของการนิเทศภายในโรงเรียน คือ “ALF” ดังนี้ได้แก่

2.1 องค์ประกอบหลักของกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 คือ “OPSE” มีดังนี้ 1) การจัดองค์กรนิเทศภายในโรงเรียน (Organizing=O) ประกอบด้วย จัดโครงสร้างการบริหารวิชาการ และโครงสร้างการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูหัวหน้างานบริหารงานทั้ง 4 กลุ่มงาน และครูหัวหน้าวิชาการ ปฐมวัย/ประถมศึกษา/มัธยมศึกษา แต่งตั้งฝ่ายบริหารงานวิชาการ

เป็นเจ้าภาพหลักรับผิดชอบโครงการนิเทศภายใน โรงเรียน จัดทำสรุปผลการดำเนินงาน และจัดทำรายงาน กำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน และเป็นรายลักษณะอักษร ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญในการจัดโครงสร้างการนิเทศภายในโรงเรียนและสร้างความตระหนักให้แก่คณะกรรมการนิเทศและคณะครูในโรงเรียน จัดให้มีสำนักงานที่ใช้ในปฏิบัติงานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน และ จัดประชุมสัมมนาวิชาการให้คณะครูได้มีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายในตามหน้าที่รับผิดชอบ 2) การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน (Planning=P) ประกอบด้วย จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระยะ 3 ปีให้เหมาะสม จัดทำแผนงาน/โครงการนิเทศภายในไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา จัดประชุมเพื่อการวางแผนการนิเทศการนิเทศภายในโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนคณะผู้นิเทศและคณะครูผู้รับการนิเทศ ก่อนเปิดภาคเรียนเพื่อเตรียมงานการนิเทศภายในเสมอ วางแผนการนิเทศภายในโดยใช้ข้อมูลสภาพปัจจุบันของโรงเรียนและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ศึกษาสภาพปัญหาความต้องการของโรงเรียนในการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรคของโรงเรียน เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ จัดทำแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา คณะครูสามารถกำหนดทางเลือกของตนเองในการรับการนิเทศภายในตามแผนการนิเทศ จัดทำปฏิทินการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน และจัดทำเอกสารคู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน ให้คณะครูได้มีความเข้าใจสาระสำคัญของแผนงานการนิเทศภายในโรงเรียน 3) การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน (Supervising=S) ประกอบด้วย การประชุมชี้แจงให้กับคณะครูที่เป็นผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการจัดอบรมให้ความรู้แก่คณะครูศึกษาดูงานก่อนการ

นิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนตามปฏิทินงานนิเทศภายในโรงเรียน ปฏิบัติการนิเทศโดยการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้อันของครูและตรวจแบบ ปพ. งานธุรการภายในชั้นเรียน ปฏิบัติการนิเทศโดยการสังเกตการสอนของครูในชั้นเรียนและการตรวจเยี่ยมชั้นเรียน ปฏิบัติการนิเทศโดยการนิเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นทางการ ไม่เป็นทางการ นิเทศเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม คณะกรรมการนิเทศปฏิบัติการนิเทศภายในภาคเรียนละ 1 ครั้ง คณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ประชุมกลุ่มย่อยหลังการนิเทศภายในโรงเรียนทุกครั้ง และผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการนิเทศภายในมีการกำกับติดตาม ดำเนินการช่วยเหลือ สนับสนุนให้กำลังใจกับคณะครู 4) การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน (Evaluating=E) ประกอบด้วย ประชุมคณะครูร่วมกันจัดทำเกณฑ์การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ประเมินความพึงพอใจทุกฝ่าย ทั้งครูและนักเรียนประเมินทั้งกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ประเมินแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ตามวัตถุประสงค์ของโครงการนิเทศภายในโรงเรียน และประเมินผลภาคเรียนละหนึ่งครั้ง จัดทำสรุปรายงานโครงการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นรูปเล่ม และจัดทำเอกสาร รายงานผลการประเมินการนิเทศภายในโรงเรียน

2.2 องค์ประกอบสนับสนุนของการนิเทศภายในโรงเรียน คือ “ALF” มีดังนี้ 1) บรรยากาศโรงเรียน (Climate=C) ประกอบด้วย สร้างบรรยากาศในการนิเทศให้เป็นไปอย่างอบอุ่นโดยการนิเทศที่ให้อารมณ์ดีในการปฏิบัติงานของคณะครูอย่างเสมอภาค จัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมต่างๆ พัฒนาอาคารสถานที่ ภูมิทัศน์สะอาดร่มรื่น มีระเบียบเรียบร้อยสวยงาม

สะอาด น่าดู น่าอยู่ น่าเรียนปลอดภัย ห้องปฏิบัติการ ห้องเรียนครบมีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศในการทำงานของครู บรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารโรงเรียนมีการส่งเสริมความสามารถของครูในการปฏิบัติงานเพื่อความก้าวหน้าในวิชาชีพอย่างเสมอภาค และการยอมรับนับถือการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ผู้บริหารโรงเรียนสร้างขวัญกำลังใจให้แก่คณะครู นักเรียน และผู้บริหารโรงเรียน เชิญชวนผู้ปกครองนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนเป็นบรรยากาศแบบมีส่วนร่วมที่ดีของชุมชนกับโรงเรียน 2) ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Leadership=L) ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนสร้างความเชื่อมั่นให้กับคณะครูสร้างความตระหนักให้กับคณะครูที่มีต่อการนิเทศภายใน และวางบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ผู้บริหารโรงเรียนมีการกำกับติดตามการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้รับหน้าที่เป็นผู้นิเทศมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ นำเทคนิคการนิเทศในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลายมาใช้ในการลงมือปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และคณะครูที่เป็นผู้นิเทศเป็นผู้ที่คณะครูให้การยอมรับทางด้านวิชาการ เป็นผู้ที่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นที่ปรึกษาให้กับครูทุกคนได้ สร้างให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันของครูทุกคน ผู้บริหารโรงเรียน ส่งเสริมสนับสนุนการอบรมให้ความรู้ด้านวิชาการกับคณะครู ผู้บริหารโรงเรียนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา แล้วนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้และออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วนำไปจัดการเรียนการสอนตามแผน จัดทำสื่อและใช้สื่อการ ผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ มีทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร มีวิสัยทัศน์ในการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้เทคนิค

การนิเทศที่หลากหลายในการนิเทศครูแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน และคณะครูเข้าใจในหลักสูตรการเรียนการสอนของตนเองที่รับผิดชอบของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ 3) การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback=F) ประกอบด้วย นำข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน มาสะท้อนผลการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนให้มึประสิทธิภาพ นำผลการประเมิน ข้อเสนอแนะที่มีจุดเด่น จุดด้อยในการทำงาน เป็นข้อมูลย้อนกลับ เพื่อจัดทำแผนพัฒนาการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพ รายงานผลการประเมินโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ต่อหน่วยงานต้นสังกัด และแจ้งให้คณะครูได้รับทราบ เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน นักเรียน ได้สะท้อนกลับ โดยมีผู้รับฟังความคิดเห็นของโรงเรียน ตามอาคารเรียนหรือประตูโรงเรียน และได้รับการยกย่อง มีชื่อเสียงทั้งด้านผู้เรียน บุคลากรสถานที่ และทั้งด้านการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน จนเป็นที่ยอมรับ มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นข้อมูลย้อนกลับในการวางแผนในปีการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีกระบวนการหรือกิจกรรมที่หลากหลายในการสร้างความตระหนักใน ความสำคัญและความจำเป็นในการนิเทศภายในโรงเรียนให้กับผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน

1.2 ควรส่งเสริม สนับสนุนการนิเทศภายในให้เกิดเป็นรูปธรรมมากที่สุด และมีการพัฒนาแนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลต่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับงานวิชาการในโรงเรียน

1.3 ควรนำแนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 นำไปใช้พัฒนาแนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีศึกษาประเมินและติดตามผลการใช้แนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อให้ผลการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2 ควรมีการนำแนวทางการบริหารการ

นิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ไปใช้ในโรงเรียนที่อยู่ตามภูมิภาคต่างๆของประเทศไทย เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนของแต่ละภูมิภาค และพัฒนาเป็นแนวทางการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนของประเทศไทย

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการนิเทศภายในโรงเรียนกับการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรองทอง จิราเดชากุล. (2550). *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธารอักษร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม. สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลด้วย SPSS*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: วี อินเทอร์เน็ต.
- วรรณพร สุขอนันต์. (2550). *รูปแบบการนิเทศภายในสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก*. คุษฎีนิพนธ์. คุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์. (2551). *การพัฒนาารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. คุษฎีนิพนธ์. คุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Andrew W.H. (1966). *Theory and research in administration*. New York: Macmillan Publishing Co..
- Collin, J.J. (2003). Modern and postmodern teacher supervision and evaluation: Perception of secondary school principals and teacher. *Dissertation Abstracts International*. 64(1): 33-A ; July.
- Curtis, G. (2002). A case study: The issues high school principals encounter with instructional supervision. *Dissertation Abstracts International*. 63(8) unpagged ; February.

-
- Howard, E.R. (2000). *Educational administration theoretical perspectives on practice and research [Online]*. accessed 5 June 2013. Available from <http://www.uwplatt.edu/ceya/96projects/freedom/F3.HTML>.
- Sullivan, S. & Glanz, J. (2000). *Supervision that improves teaching*. California: Gawin.
- Weyne, B.E. (1980). Perception of elementary school concerning their role in supervision. *Dissertation Abstracts International*. 1293-A: 28.